

2011-II-03

Filmutbudet i mellanstora städer

Kortfattad översikt 2001-2011

Inledning

I juli 2007 gick biografkedjan Astoria Cinemas i konkurs. Som en följd av detta ökade marknadskoncentrationen på biografmarknaden samtidigt som flera biografer lades ner. Många uttryckte en oro att filmutbudet i landet skulle försämrats. Hittills har vi dock inte kunnat se att några stora förändringar har inträffat avseende det nationella biografutbudet efter Astoria-kraschen. Det finns dock stora lokala variationer i utbudet, inte minst mellan större städer som har och större städer som saknar en komplementsbiograf¹. Dessa variationer har ökat sedan Astoria försvann från marknaden.

Mellanstora städer

Av landets 20 största städer saknas idag komplementsbiografer i sju städer: Eskilstuna, Gävle, Halmstad, Jönköping, Linköping, Södertälje och Täby. Gemensamt för dessa städer är att de har en folkmängd om ca 60 000 – 100 000 invånare. De kan därmed betecknas som mellanstora städer. Astoria, och tidigare Sandrews, drev biografer i tre av dessa städer: Gävle, Jönköping och Linköping. Därutöver drev Astoria en biograf i ytterligare en mellanstor stad som idag saknar komplementsbiograf: Luleå.

I en jämförelse mellan Lund (en mellanstor stad som har en komplementsbiograf) och dessa städer finns tydliga skillnader avseende antal premiärsatta titlar från Europa och övriga världen. Även i fråga om antal föreställningar av filmer från Europa och övriga världen, antal visade titlar från icke-engelskspråkiga länder, antal visade titlar med högt recensionsindex och antal föreställningar av titlar med högt recensionsindex syns en tydlig skillnad.

Filmer från Europa

I Linköping, den av de nämnda städerna som har flest invånare, visades 45 av de 85 europeiska långfilmer som hade premiär 2005, det år då Astoria etablerades. Under 2010 hade antalet sjunkit till 22 titlar. Som framgår av *Diagram 1* har trenden varit motsatt i Lund, där antalet visade nya europeiska filmer istället har ökat till 65 titlar.

Filmer från övriga världen

Samma mönster syns vad gäller filmer från övriga världen (exkl. USA). År 2005 hade totalt 26 filmer från övriga världen premiär. Av dessa visades 10 titlar i både Lund och Linköping. Som framgår av *Diagram 2* har endast en enda av de 13 filmer från övriga världen som hade premiär 2010 visats i Linköping. I Lund har 10 av de 13 titlarna visats.

Filmer med högt recensionsindex

Antalet visade filmer med högt recensionsindex² säger också något om utbudet i olika städer. Under 2010 hade totalt 94 långfilmer premiär som fick ett recensionsindex över 3,0. Som framgår av *Diagram 3* visades 91 av dessa filmer i Lund, men endast 36 i

¹ Med komplementsbiograf avses här en biograf med minst 100 föreställningar per år där minst 30 procent av föreställningarna är av filmer från Europa (exkl. Sverige) och övriga världen (exkl. USA) med färre än 250 000 besökare (totalt per film).

² Recensionsindex är ett sätt att mäta filmers kvalitet och bygger på ett genomsnitt från Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Göteborgsposten, Sydsvenskan, Metro, Aftonbladet, Expressen, Helsingborgs Dagblad, Uppsala Nya Tidning, Cinema, TV4 Nyhetsmorgon, SVT Morgon, moviezine.se, TT, Spektra och SR P4 Filmprojektet.

Linköping. Ser man på de tio filmerna som hade högst recensionsindex 2010 visades samtliga i Lund, och sju i Linköping. De tre filmer på recensionstoppen som inte visades i Linköping var alla dokumentärer: *Armadillo*, *The Cove* och *Man on Wire*.

Några synpunkter från branschen

Enligt de aktörer i branschen som vi har pratat med finns det för det första en potentiell publik för kvalitetsfilm också på mellanstora städer. Denna publik är dock svår att nå idag, vilket till stor del beror på biografstrukturen.

Samtidigt finns det i många av städerna som saknar komplementsbiograf ett lokalt ideellt engagemang inom filmen, t ex i form av filmstudios eller småskaliga biografföreningar. Detta engagemang kan utvecklas vidare. Det finns flera lyckade exempel på orter där ideella krafter har lett till att komplementsbiografer har etablerats.

Sammanfattning och slutsatser

Det finns stora lokala variationer när det gäller tillgången på kvalitetsfilm på biograf. Då biografen fortfarande är huvudfönstret för ny film kan detta ses som ett demokratiproblem. Många av de filmer som skildrar andra länder liksom filmer som av recensenterna lyfts upp som viktiga visas inte i flera av de större städerna. Om och när dessa filmer väl blir tillgängliga på DVD och VOD är risken stor att de inte uppmärksammas lokalt utan försvinner i mängden.

Med tanke på befolkningsunderlaget, föreningslivet och det regionala/kommunala engagemanget kan det finnas förutsättningar för nya komplementsbiografer bl a i Jönköping, Linköping, Gävle, Halmstad, Luleå, Umeå, Borlänge och Eskilstuna. Med komplementsbiografer i dessa städer skulle bredden i utbudet kunna öka lokalt samtidigt som kvalitetsfilmsdistributionen skulle kunna stärkas på nationell nivå.

Diagram

Diagram 1. Antal premiärsatta långfilmer från Europa som har visats i Linköping och Lund

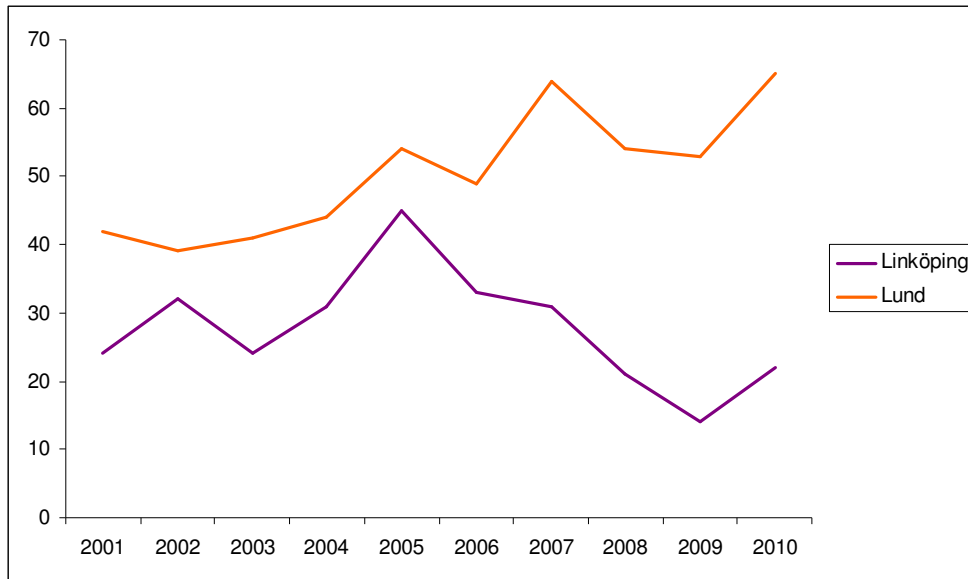

Diagram 2. Antal premiärsatta långfilmer från övriga världen (exkl. USA) som har visats i Linköping och Lund

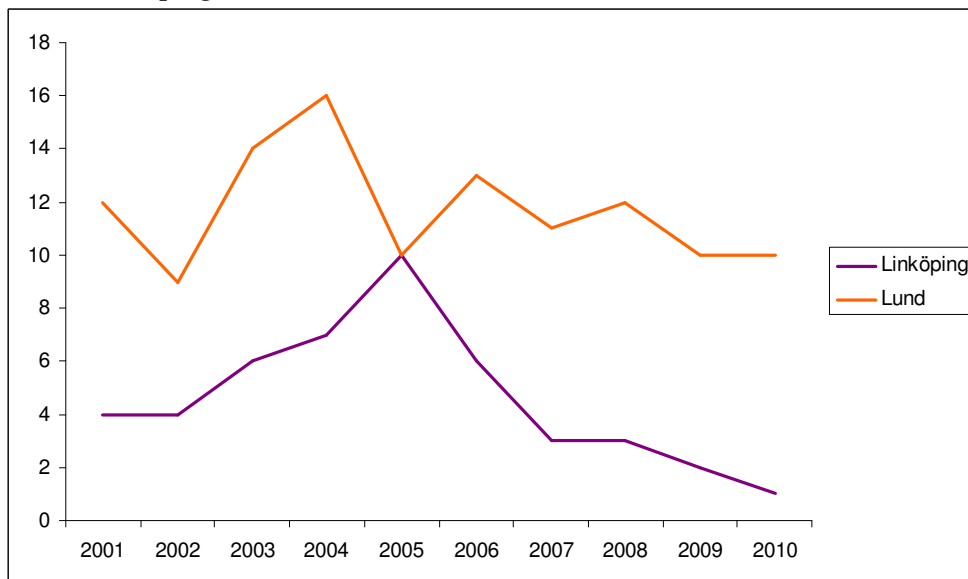

Diagram 3. Antalet visade filmer med recensionsindex över 3,0 (premiär 2010) i Linköping och Lund

